

Nieuws Regionaal Archief Rivierenland – voorjaar 2024

Aanvulling archief Chamotte-Unie geïnventariseerd

Steenfabriek de Chamotte Unie was in zijn tijd een van de grootste werkgevers van het Rivierenland. Opggericht in 1919 stond het bedrijf uit Geldermalsen bekend om zijn unieke vuurvaste stenen. Die werden gemaakt van Chamotteklei, die aangevoerd werd uit Duitsland. Dit gebeurde per boot en kwam via een speciale spoorlijn uiteindelijk bij de fabriek. In 1982 stopte de fabricage en werden de gebouwen grotendeels gesloopt.

Gelukkig is het archief wel bewaard en is het overgedragen aan het Regionaal Archief Rivierenland. Het beslaat 13 meter. Naderhand kwam nog 5 meter erbij. Dit is nu ook geïnventariseerd en tegelijk zijn oude beschrijvingen verbeterd. Ook zijn de jaarverslagen over de jaren 1919-1981 gedigitaliseerd en talloze foto's. Waaronder tien luchtfoto's van het omvangrijke fabrieksterrein uit de periode 1930-1981. Behalve informatie over de productie, de gebouwen en verwante bedrijven bevat het archief onder meer informatie over de beruchte 1 jaar durende staking door de fabrieksarbeiders in 1930-1931. Hierdoor kwam Geldermalsen en de fabriek landelijk in het nieuws. Zie voor de inventaris van dit rijke archief en de scans van de foto's toegang 0741 op de website van het RAR.

Wie komt ons helpen?

De klus is nog niet helemaal klaar: 2 dozen met foto's wachten nog op ontsluiting. Is er misschien iemand die vroeger bij de Chamotte Unie heeft gewerkt en die het leuk vindt om de foto's te beschrijven?

Heb je interesse? Neem dan contact op met het RAR via info@rarivierenland.nl

Afronding straatnamenproject werkgebied RAR

Op de website van het RAR vind je in toegang 5000 alle huidige straatnamen in het werkgebied van het RAR vermeld. In de loop van de tijd zullen steeds meer gegevens toegevoegd gaan worden over de straatnaamgeschiedenis, zoals de datum van vaststelling van de straatnaam door de gemeenteraad, eventuele naams- en grenswijzigingen van de straat.

Er worden drie rubrieken onderscheiden:

- bestaande straatnamen: alle straatnamen die door de gemeente op dit moment als straatnaam worden gebruikt.
- niet-meer bestaande straatnamen: straatnamen die niet meer gebruikt worden, maar in het verleden wel werden gebruikt. De straat bestaat nog, maar de straatnaam is gewijzigd.
- verdwenen straten: soms is niet alleen de naam verdwenen, maar de hele straat. Een straat die ooit heeft bestaan, kan geheel zijn opgegaan in een nieuwbouwplan. Een voorbeeld is de Buurmalsenstraat in Tiel, die nu geheel is verdwenen. Hier is nu het nieuwe winkelcentrum aan het Westledeplein.

Heel handig om te achterhalen wanneer een straatnaam is veranderd, de betekenis van een straatnaam en als een straat bij verschillende gemeenten heeft gehoord. Ook is indien bekend, eventuele kenmerkende bebouwing ook vermeld.

Een project dat dankzij de hulp van vrijwilligster Anne Folmer mogelijk was!

Overigens is bij de gemeente Tiel (Tiel, Wadenoijen, Kapel-Avezaath, stukje Zennewijnen) nog weinig ingevuld. De Oudheidkamer Tiel heeft een uitgebreide straatnamenwebsite waar heel veel informatie te vinden is over de Tielse straten: <https://stratenintiel.nl/>

Notulen B&W digitaal

Nadat in de afgelopen jaren de gemeenteraadsnotulen zijn gedigitaliseerd van alle gemeenten in ons werkgebied zijn we nu bezig met het digitaliseren van de besluiten, verslagen en notulen van de colleges van Burgemeesters en Wethouders vanaf 1811. Inmiddels zijn al gedigitaliseerd en via de website van het RAR raadpleegbaar:

- Voormalige gemeente Beesd periode 1851 - 1977
- Voormalige gemeente Buurmalsen periode 1921 - 1941
- Voormalige gemeente Deil periode 1811 - 1977
- Voormalige gemeente Maurik periode 1946 – 1976 en periode 1976-1992
- Voormalige gemeente Buren periode 1818 – 1946 en periode 1986 - 1992
- Voormalige gemeente Beusichem periode 1818 - 1978
- Voormalige gemeente Lienden periode 1851 – 1979
- Voormalige gemeente Zoelen periode 1827 - 1941
- Gemeente Culemborg periode 1824 – 1857 en periode 1920 - 1935

De bedoeling is dat van alle huidige en voormalige gemeenten de B&W-notulen tot het jaar 2000 worden gedigitaliseerd.

Feest in Culemborg

In 1923 vierde koningin Wilhelmina haar 25-jarig jubileum. Ook in Culemborg werd feest gevierd! We hebben een album met 37 foto's gedigitaliseerd van dit historische evenement. Ontdek een reeks prachtige opnamen van een historische optocht, volksspelen, een draaimolen en de met bogen versierde straten. Op onze website te bekijken als je zoekt op 1425-121.

Een half miljoen namen uit notariële repertoria in de zoekingang personen

Het RAR beheert ruim 200 meter aan notariële akten uit Rivierenland. Notarissen hielden een overzicht bij met een korte omschrijving van elke opgemaakte akte: een repertorium.

Van elke akte werd hierin genoteerd het volgnummer, de datum, een aanduiding van de soort akte en een omschrijving van de betrokken partijen met alle vermelde namen, plaatsen en (on)roerende goederen. Je kunt het zien als een soort handige samenvattingen van alle akten van een notaris.

Dank aan 358 vrijwilligers!

Deze gigantische onderzoeksbron is nu helemaal geïndexeerd. In 2,5 jaar hebben 358 vrijwilligers de gegevens van 17.144 scans voor ons ingevoerd via het platform 'Vele Handen'. Alle ingevoerde gegevens worden gecontroleerd en

daarna op onze website gezet. Het RAR streeft er naar om alle repertoria eind 2024 verwerkt en online te hebben. In de tussentijd wordt geregeld de database op onze website verrijkt met nieuwe gegevens.

Op 1 mei was de stand van zaken van de verwerking als volgt: 696 registers verwerkt (69,9%). Met daarin 206.824 akten en 510.590 personenrecords.

In het werkgebied van het RAR hadden notarissen een standplaats in Ammerzoden, Buren, Culemborg, (Kerk)Driel, Eck en Wiel, Geldermalsen, Herwijnen, Opheusden, Rossum, Rumpst, Tiel, en Zaltbommel. Korte tijd waren er notarissen actief in Beusichem, Brakel, Drumpt, Nederhemert en Zoelen.

De akten geven een kijkje in het dagelijks leven, gebruiken en gebruiksvoorwerpen. Je leest bijvoorbeeld over de verkoop van huizen, landerijen en inboedels, over het vastleggen van afspraken (voorwaarden) bij een huwelijk, bij de start van een onderneming (firma's, vennootschappen) of de statuten van een op te richten vereniging of stichting. Maar ook kom je testamenten en schuldbekentenissen tegen die onze voorouders officieel wilden vastleggen. Dankzij het werk van de 358 vrijwilligers zijn deze akten nu snel vindbaar!

Nieuwe aanwinsten

Regelmatig ontvangt het RAR nieuwe aanwinsten: archieven van organisaties, fotoalbums, boeken enz. We zijn geïnteresseerd in boeken die over het werkgebied gaan of die geschreven zijn door auteurs uit ons werkgebied, waarbij het niet persé over ons werkgebied hoeft te gaan, bijvoorbeeld dichtbundels, romans of kinderboeken. Wil je ook archief schenken aan het RAR? Neem dan contact op met Nico Hoevenaars: nhoevenaars@rarivierenland.nl

Zo ontving het RAR verschillende persoonlijke stukken uit de nalatenschap van Jack van der Winkel, bij leven onder andere voorzitter van de afdeling Culemborg van de vakbond. Overigens is het archief van FNV Culemborg en haar voorgangers ook bij het RAR.

Graag ontvangt het archief ook de resultaten van onderzoek in onze archieven. Dit nemen we dan op in onze bibliotheek of collectie aanwinsten en is dan beschikbaar voor andere onderzoekers.

Dit voorjaar overhandigde de Amerikaan Neal Van Alfen, tijdens zijn bezoek aan Nederland, ons een exemplaar van zijn boek "A family from the Betuwe". De familie Van Alfen heeft wortels in Alphen, IJzendoorn, Tiel, Ophemert en Lienden en is gelieerd aan de families Hartman en Spies. Ook deze komen in het 174 pagina's tellende boek aan bod.

De familie Van Alfen emigreerde in maart 1914 naar de Amerikaanse staat Utah. In Nederland was men al overgegaan naar het kerkgenootschap 'De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen'. Dit kerkgenootschap (waarvan de leden ook wel Mormonen worden genoemd) is in de 19^e eeuw in de VS gesticht en heeft in de staat Utah haar basis. Emigranten Klaas van Alfen (Lienden 1867) en zijn vrouw Gerritje Spies (Lienden 1867) hebben op een formulier van dit kerkgenootschap in een 'historical sketch' hun leven in Nederland beschreven en hun overgang naar het nieuwe geloof. Een mooie bron voor dit boek. Nazaat Neal van Alfen startte zijn onderzoek in 2020 tijdens de Coronapandemie. Voor zijn familieonderzoek gebruikte hij onder meer de website van het RAR en raadpleegde via de mail de studiezaalmedewerkers, die hem verder op weg hielpen. Het boek is in het Engels geschreven en is te zien op de studiezaal (0624 / 93SZ-GEN).

Verhalen project Spreekende Herinneringen op website Mijn Gelderland.nl

Het project Spreekende Herinneringen is gestart in 2023 vanuit het Erfgoedpact Rivierenland en Regionaal Archief Rivierenland.

Na een oproep in de lokale media startten in verschillende gemeenten een groepje verhalenvangers. Zij zijn op pad gegaan om mensen te interviewen over hun leven in het Rivierenland. Vooraf volgden de deelnemers een workshop Oral history en Interviewtechnieken. En een Schrijfworkshop hielp hen op weg om het interview samen te vatten in een artikel.

In 2023 zijn de eerste verhalenvangers gestart in Tiel, de Bommelerwaard en Culemborg. In 2024 is het project gestart in de gemeentes West Maas en Waal en Maasdiel. Verschillende opgehaalde verhalen zijn al geplaatst op de website: [Sprekende Herinneringen | Mijn Gelderland](#)

Zo kunt je er al verhalen vinden uit Culemborg, Tiel, Zaltbommel, Ammerzoden, Zoelen en Spijk. Verhalen uit de gemeenten Neder Betuwe en West Maas en Waal zullen snel volgen.

Een van de verhalen is dat van Jennie uit Spijk. Zij vertelt over de Achterdijk, die was in haar jeugd niet meer dan een karrenspoor langs de A15, die toen nog tweebaansweg was. Ze hadden geen elektriciteit en water kregen ze van het dak, door een soort regenput met grind. Ze hadden een gaslamp in de keuken en door een klein molentje op het dak was er stroom als het waaide. Opoe, ook wel Lappen Jen genoemd, ging met de hondenkar langs de deuren met stoffen en garen. Haar vader, bekend als Henk de Lap met een Opel Blitz. Ook Jennie werkte in de handel.

De bedoeling is dat verschillende van deze verhalen ook gebruikt worden voor andere creatieve producties.